

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
VIEŠOJO VALDYMO GRUPĖ

PAŽYMA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL LIETUVOS
RESPUBLIKOS ADMINISTRACINIŲ NUSIŽENGIMŲ KODEKSO 71 STRAIPSNIO
PAKEITIMO IR PAPILDYMO 483-1 STRAIPSNIU ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-95
IR LIETUVOS RESPUBLIKOS BAUDŽIAMOJO KODEKSO 259 STRAIPSNIO
PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-96“ PROJEKTO (toliau – Projektas)
(TAP NR. TAP-21-114(2); TAIS NR. 20-19190(3))**

2021-03-23 Nr.
Vilnius

Projekto rengėja: Teisingumo ministerija.

Projekto tikslai: Atsižvelgiant į Seimo valdybos 2021 m. sausio 11 d. sprendimą Nr. SV-S-26 pateikti Seimui išvadą dėl Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 71 straipsnio pakeitimo ir papildymo 483-1 straipsniu įstatymo projekto Nr. XIVP-95 ir Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 259 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-96 (toliau – įstatymų projektai).

Dabartinė situacija: Įstatymų projektų rengėjai: Seimo nariai M. Danielė (iniciatorė), K. Starkevičius, G. Landsbergis, Aušrinė Armonaitė, V. Čmilytė-Nielsen, I. Šimonytė, S. Šedbaras, T.V. Raskevičius, S. Lengvinienė, I. Pakarklytė, M. Matijošaitis, V. Mitalas, S. Gentvilas, V. Alekna, A. Bagdonas, E. Dobrovolska, A. Žukauskas, K. Adomaitis, P. Kuzmickienė, Ž. Pavilionis, D. Šakalienė, G. Paluckas, L. Jonauskas, D. Griškevičius, T. Bičiūnas, D. Asanavičiūtė, J. Sejonienė, A. Petrošius, A. Valinskas, E. Gentvilas, K. Glaveckas, J. Gudauskas, M. Maldeikis, K. Bartoševičius, V. Kernagis, R. Morkūnaitė-Mikulėnienė, J. Džiugelis.

Įstatymų projektais siūloma numatyti, jog už neteisėtą narkotinių, psichotropinių ar kitų psichiką veikiančių medžiagų (toliau – narkotinės medžiagos) disponavimą nedideliais kiekiais be tikslo platinti būtų taikoma administracinė, o ne baudžiamoji atsakomybė (įspėjimas arba bauda nuo 20 iki 10 eurų (pakartotinum atveju – nuo 100 iki 200 eurų); numatoma galimybė taikyti administracinio poveikio priemonę – įpareigojimas dalyvauti alkoholizmo ir narkomanijos prevencijos, ankstyvosios intervencijos, sveikatos priežiūros, resocializacijos, bendravimo su vaikais tobulinimo, smurtinio elgesio keitimo ar kitose programose). Taip pat Administracinių nusižengimų kodeksą siūloma papildyti straipsniu, numatančiu atsakomybę už narkotinių medžiagų vartojimą viešose vietose arba apsvaigusio nuo šių medžiagų asmens pasirodymą viešose vietose.

Tai leis įgyvendinti į sveikatą orientuotą narkotikų politiką ir pradėti spręsti sveikatai kylančias rizikas ar jau esamas problemas, joms dar neįsisenėjus. Galimybė asmenis nukreipti į elgesio keitimo, ar, jei nustatomas žalingas vartojimas ar priklausomybės liga, gydymo programas, mažins rizikos grupėje esančių vartotojų marginalizaciją ir stigmatizavimą, taikant sveikatos ir kitas pagalbos priemones, bus gerinami sveikatos rodikliai bei mažinamos išlaidos, kurių vėliau pareikalautų įsisenėjusių fizinių ir psichikos ligų gydymas ir kitos sveikatos paslaugos šiems ilgalaikiams padariniams šalinti. Taip pat bus sumažintos ir baudžiamosios justicijos sistemos

patiriamos finansinės ir laiko sąnaudos šių nusikalstamų veikų tyrimui, už jas nuteistų asmenų išlaikymui laisvės atėmimo vietų įstaigose.

Projekto esmė: Projektu siūloma iš esmės pritarti įstatymų projektams, tačiau pasiūlyti juos tobulinti pagal teikiamas pastabas:

1. Atsižvelgiant tai, kad įstatymų projektų autorių siūloma įtvirtinti Baudžiamajame kodekse (toliau - BK) nauja formuluotė „didesnis nei nedidelis kiekis“ nėra vartojama baudžiamajame įstatyme ir nederą su baudžiamojo įstatymo normų konstravimo praktika, siūlytina atsisakyti šio keitimo kaip perteklinio.

2. Siekiant į asmens gydymą, o ne į jo nubaudimą orientuotos narkotinių medžiagų baudžiamosios politikos tikslinga efektyviau apriboti galimybes taikyti laisvės atėmimo bausmes asmenims, kurie yra priklausomi nuo narkotinių medžiagų. Todėl yra siūlytina įvertinti galimybę švelninti baudžiamąją atsakomybę papildant BK 259 str. 1 d. sankciją švelnesnėmis, su laisvės atėmimu nesusijusiomis bausmėmis – laisvės apribojimu ir viešaisiais darbais.

3. Atsižvelgiant į tai, kad ANK nustato, jog daiktai, kurių apyvarta uždrausta, konfiskuojami visais atvejais, siūlytina ANK 71 straipsnį papildyt administracinio poveikio priemone – narkotinių medžiagų konfiskavimu.

4. Atsižvelgiant į tai, kad įstatymų projektais yra ne tik siūloma dekriminalizuoti nedidelio kiekio narkotinių medžiagų disponavimą be tikslo jas platinti, bet ir švelninti sankciją 7,5 karto (nuo galiojančios minimalios 750 eurų iki siūlomos minimalios 100 eurų), šis aspektas turi būti detaliau pagrįstas arba maksimalaus baudos dydis padidinamas, jį labiau priartinat prie dekriminalizuojamos baudžiamojo nusižengimo minimalios baudos ribos.

5. ANK 589 straipsnyje nustatyta, kokių institucijų pareigūnams pavedama atlikti konkrečių administracinių nusižengimų tyrimą. Atsižvelgus į tai, ANK pildant nauju straipsniu, atitinkamai pildytinas ANK 589 straipsnis nurodant atitinkamus nusižengimus tiriančią instituciją.

6. ANK 483-1 straipsnyje siūloma numatyti administracinę atsakomybę už šių medžiagų vartojimą viešose ir kitose vietose. Jei vartojamas žodžių junginys „kitose vietose“ apima visas vietas, taip pat ir privačias, ši nuostata iš ANK XXIV skyriaus „Administraciniai nusižengimai, susiję su viešąja tvarka“ perkeltina į ANK VIII skyriaus „Su žmonių gyvybės ir sveikatos apsauga susiję administraciniai nusižengimai“. Jei vis dėlto yra siekiama nustatyti administracinę atsakomybę už atitinkamų medžiagų vartojimą tik viešose vietose, asmenys, neteisėtai vartojantys šias medžiagas privačioje erdvėje, išvengtų administracinės atsakomybės. Atsižvelgus į tai, kad narkotinių medžiagų vartojimas, išskyrus Narkotinių ir psichotropinių medžiagų kontrolės įstatyme ir Farmacijos įstatyme numatytus atvejus, laikytinas neteisėtu, ANK turėtų būti nustatyta administracinė atsakomybė už šių medžiagų vartojimą taip pat ir privačioje erdvėje.

7. Keičiamo ANK 71 straipsnio 4 dalyje siūloma įtvirtinti galimybę atleisti asmenį nuo administracinės atsakomybės, tačiau naujajame ANK 483-1 straipsnyje įtvirtinus administracinę atsakomybę už neteisėtą narkotinių medžiagų vartojimą viešose vietose arba apsvaigusio nuo šių medžiagų asmens pasirodymą viešose vietose, toks asmuo negalės būti atleidžiamas nuo administracinės atsakomybės. Siekiant įgyvendinti į sveikatą orientuotą politiką, ANK 483-1 straipsnyje turėtų būti įtvirtinta analogiška nuostata kaip ANK 71 straipsnio 4 dalyje.

Derinimas: *Pakartotinai teikiamas* projektas derintas su Vidaus reikalų ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija, Policijos departamentu, Generaline prokuratūra, Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentu. Projektas taip pat tikslintas atsižvelgiant į Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės ir Viešojo valdymo grupės pirminiam projektui teiktas pastabas. Dėl pastabų, į kurias neatsižvelgta, teikiama derinimo pažyma.

Atitikimas Vyriausybės programai: Projektas įgyvendina Aštuonioliktosios Vyriausybės programos 193.6. punkto nuostatą „Vadovaudamiesi proporcingumo principu, svarstysime tam

tikrų kategorijų nusikalstamų veikų dekriminalizavimo poreikį, pavyzdžiui, už psichoaktyviųjų medžiagų nedidelio kiekio turėjimą be tikslo platinti.“

Dalykinio vertinimo išvada: Įvertinę pakartotinai teikiamą Projektą dalykiniu požiūriu atkreipiame dėmesį į tai, kad nebuvo atsižvelgta į pirminiam Projekto variantui teiktą siūlymą atsisakyti Projekto 4 punkte dėstomo siūlymo griežtinti ANK projekte atsakomybę (baudą) už disponavimą nedideliu kiekiu narkotinių medžiagų be tikslo jas platinti. Buvo pabrėžta, kad *toks pasiūlymas būtų kontraproduktyvus įstatymų projektų siekių atžvilgiu*, nes (atsižvelgiant į EŽTT praktiką) ne formalus tam tikros veikos „perkėlimas“ iš BK į ANK lemia „baudžiamąjį“ persekiojimo pobūdį, bet inter alia, už veiką numatomos bausmės griežtumas. Atsižvelgiant į tai, įstatymų projektais siūlomas esminis numatomos atsakomybės (baudos) švelninimas vertintinas kaip nuoseklus ir pagrįstas.

Rengėjų derinimo pažymoje išdėstyti kontrargumentai (kad siūlymas Projekte arba detaliau pagrįsti ANK projekte siekiamą nustatyti baudos dydį arba spręsti dėl ANK projekte numatyto maksimalaus baudos dydžio padidinimo, negali būti laikomas nei kategorišku, nei leidžiančiu suprasti, kad ANK siekiamas numatyti baudos maksimumas turėtų būti toks pat, kaip BK nustatytas baudos minimumas ar pan.), niekaip neatliepia ir juo labiau nepaneigia Viešojo valdymo grupės (toliau - VVG) pažymoje išdėstytos pastabos esmės, nes VVG pastaboje net nebuvo teigiama, kad „galima suprasti, kad ANK siekiamas numatyti baudos maksimumas turėtų būti toks pat, kaip BK nustatytas baudos minimumas“.

Pakartotinai atkreipiame dėmesį į tai, kad aptariamų įstatymų projektų siekis yra būtent *dekriminalizuoti tam tikras veikas* ir tokiu būdu pereiti nuo baudimo paradigmos prie pagalbos paradigmos asmenų, vartojančių narkotines medžiagas, atžvilgiu. Šiuo požiūriu įstatymų projektais siūlomas esminis numatomos atsakomybės švelninimas vertintinas kaip nuoseklus ir pagrįstas. Kodėl toks pokytis yra reikalingas, įstatymų pakeitimų rengėjai yra detalai nurodę aiškinamajame rašte.

Gi būtent Projekto rengėjai, nepateikdami jokių rimtų argumentų (apart to, kad anksčiau atsakomybė buvo griežtesnė), de facto siūlo griežtinti atsakomybę (arba papildomai pagrįsti jos švelninimą, kas, kaip minėta, jau yra padaryta aiškinamajame rašte). Pakartotinai pažymime, kad toks siūlymas vertintinas kaip kontraproduktyvus įstatymų projektų tikslų atžvilgiu, todėl pakartotinai siūlome šios pastabos atsisakyti.

Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupė pastabų pakartotinai teikiamam Projektui neturi.
Siūlome Projektą **teikti į Tarpinstitucinį pasitarimą**.

Patarėjas

Audrius Kasinskas

